

УДК 712. 4(477.41)

АСОРТИМЕНТ НАСАДЖЕНЬ МАЛОГО МІСТА УКРАЇНКА

О.В. ЗІБЦЕВА, кандидат сільськогосподарських наук

А.Д. ЗАХАРОВ, студент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: stplut@yandex.ua

*Досліджено асортимент зелених насаджень сельбищної зони м. Українка Київської області. Встановлено, що переважаючими деревними видами є *Acer saccharinum L.*, *Pinus sylvestris L.*, *Populus pyramidalis Borkh.*, *Betula pendula Roth.* та *Aesculus hippocastanum L.*, на які припадає понад 80 % деревних насаджень міста. Визначено їх стан та декоративність. У насадженнях представлено п'ять кущових видів, серед яких переважає *Spiraea vanhouttei Zab.**

Ключові слова: *насадження, деревні види, стан, декоративність*

Для виконання санітарно-гігієнічних і психофізіологічних функцій міськими зеленими насадженнями, асортимент деревних рослин має бути досить різноманітним. Поряд із аборигенними видами він має містити й інтродуценти, що суттєво покращить екологічну ситуацію в місті [3]. Сельбищна територія міста об'єднує ділянки житлових будинків, суспільних установ, будівель і споруд, вулично-дорожню і транспортну мережу, а також майдани, об'єкти зеленого будівництва і місця загального користування. Водночас рівень озеленення території забудови, згідно діючих нормативів, має бути не нижчим 45 %.

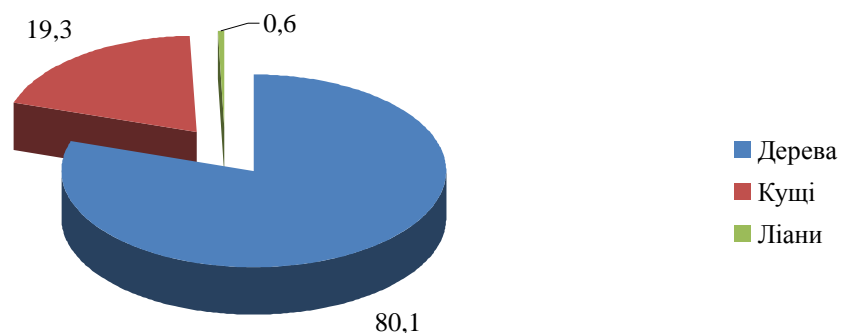
Мета дослідження – визначення асортименту деревних і кущових видів у насадженнях сельбищної зони м. Українка Київської області.

Матеріали та методика дослідження. Польові дослідження проводилися протягом 2014 р. у рамках розробки наукової ініціативної теми «Наукові основи збагачення видового складу декоративних насаджень міст Київщини», а також виконання магістерської роботи, присвяченої вивченню зелених насаджень міста Українка.

Аналіз асортименту деревних і кущових рослин проводився за результатами проведеної інвентаризації зелених насаджень у відповідності з діючою інструкцією [2]. Стан насаджень визначався за п'ятибальною шкалою візуальної оцінки [4], декоративність, яка тісно пов'язана із життєвим станом – за трибальною [5].

Результати досліджень. Аналіз планувальної структури міста та системи озеленення був викладений нами раніше [1]. Українка – новостворене мале місто у Лісостеповій зоні в 40 км від Києва з населенням 15,6 тис, площею 907,5 га, яке володіє зручним і компактним житловим комплексом на березі Дніпра. Рівень озеленення міста становить 12 м² на одного мешканця, що відповідає діючим нормам з урахуванням наявності промислових та теплоенергетичних підприємств.

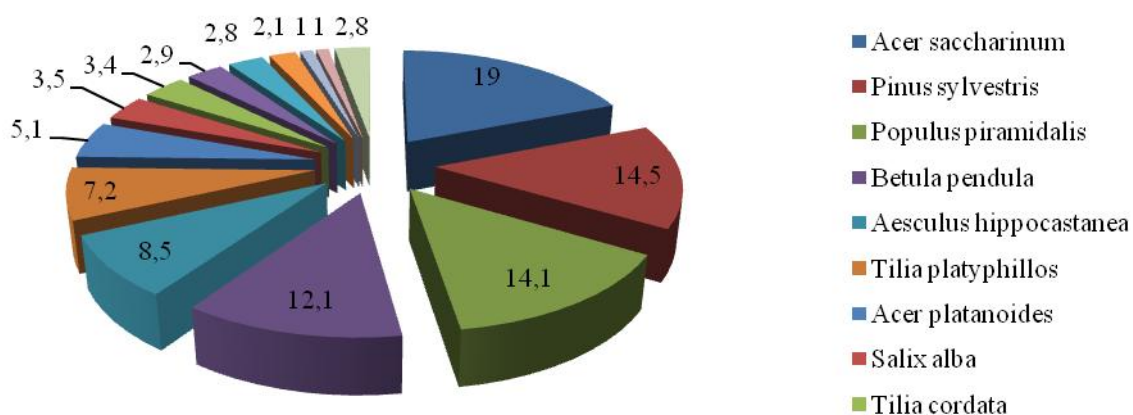
У міському озелененні переважають дерева, порівняно з якими кількість кущових рослин у чотири рази менша (рис. 1). Цей факт суперечить нормативам озеленення вулиць, скверів, житлових та інших територій, відповідно до яких кількість кущів порівняно з деревами мала би бути на порядок вищою. Втім, ця картина нині є характерною для озеленення міст, зокрема малих.

Рис. 1. Розподіл насаджень м. Українка за життєвими формами, %

Асортимент деревних насаджень міста обмежений. Всього на дослідній території представлено 21 деревний, 5 кущових видів і 1 вид ліан. З них менше половини (41 %) аборигенні види, які складають 49 % загальної кількості рослин.

Переважаючими деревними видами є *Acer saccharinum* L., *Pinus sylvestris* L., *Populus pyramidalis* Borkh., *Betula pendula* Roth., *Aesculus hippocastanum* L., *Tilia platyphillos* scop. та *Acer platanoides* L., загальна кількість яких у насадженнях знижується від 19 до 5,1 % (рис. 2) і становить разом 80,5 % від загальної кількості деревних рослин. Тобто, до четвертого класу – з високою часткою участі (від 5 до 10 %) належать види: *Aesculus hippocastanum*, *Tilia platyphillos* та *Acer platanoides*; до п'ятого класу – з дуже високою часткою участі (понад 10 %): *Acer saccharinum*, *Pinus sylvestris*, *Populus pyramidalis*, *Betula pendula*. До третього класу – із середньою часткою участі (від 1 до 5 %) – віднесені сім видів: *Salix alba* L., *Tilia cordata*, *Picea pungens* Engelm., *Juglans nigra* L., *Thuja occidentalis* L., *Picea pungens f.glauca*, *Robinia pseudoacacia* L. До другого класу – з низькою часткою участі – належать *Armeniaca vulgaris* L., *Fraxinus excelsior* L., *Fagus sylvatica* L.; до першого – види з дуже низькою часткою участі (менше 0,5 % від усіх особин) – *Acer pseudoplatanus* L., *Quercus rubra* L. та *Morus alba* L. На діаграмі до категорії «інші» віднесені такі види, як *Armeniaca vulgaris*, *Fraxinus excelsior*, *Fagus sylvatica*, *Acer pseudoplatanus*, *Quercus rubra* та *Morus alba*, кількість яких складає від 0,6 до 0,1 %.

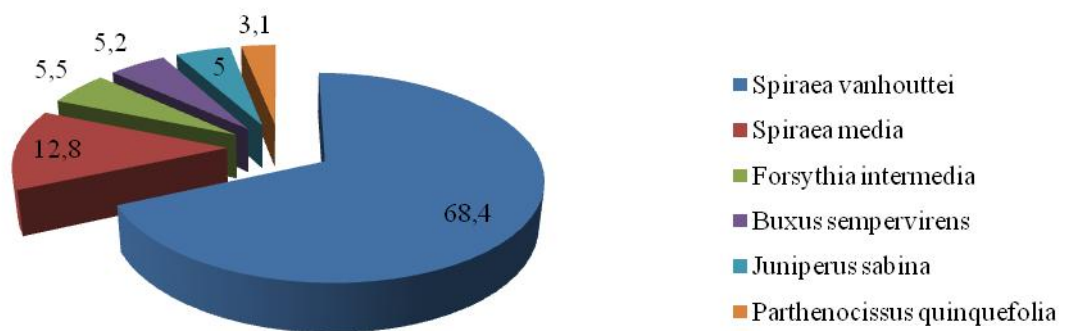

Рис. 2. Структура деревних насаджень сельбищної зони м. Українка, %

Типи посадок виглядають наступним чином. Масиви утворюють *Pinus sylvestris* і *Betula pendula* (відповідно 100 і 65 % рослин цих видів); групи –

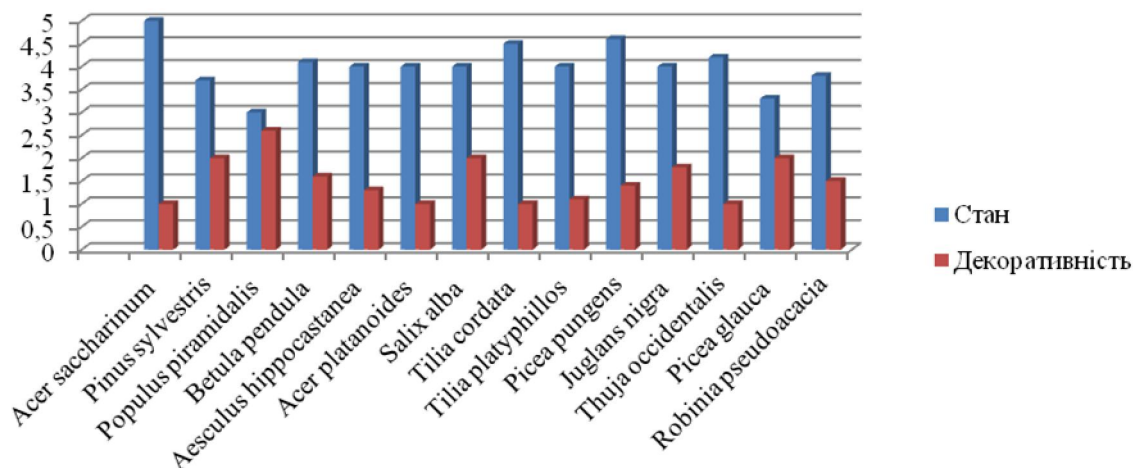
Acer saccharinum, *Betula pendula*, *Tilia platyphillos*, *Thuja occidentalis*, *Acer platanoides*, *Carpinus betulus*; рядові насадження – *Aesculus hippocastanea*, *Salix alba*, 91 % рослин *Populus pyramidalis*, 69 % *Acer saccharinum* (останні два види є найпоширенішими у рядових посадках вуличних насаджень), 31-53 % рослин *Tilia cordata*, *Tilia platyphillos*, *Picea pungens*, *Thuja occidentalis*; 17 видів (81 %) представлені у вигляді солітерних посадок. Середньозваженим класом довговічності деревних видів міста є другий.

На міській території виявлено п'ять видів кущових рослин, з яких лише один (*Juniperus sabina* L.) аборигенний хвойний вид (рис. 3). Переважають живоплоти із *Spiraea vanhouttei* Zab. Загалом у живоплоти висаджено 87,6 % кущових рослин, 7,3 % – солітери і лише 5,1 % – групи із *Juniperus sabina*. Рід *Spiraea* є найпоширенішим в озелененні прибудинкових територій.

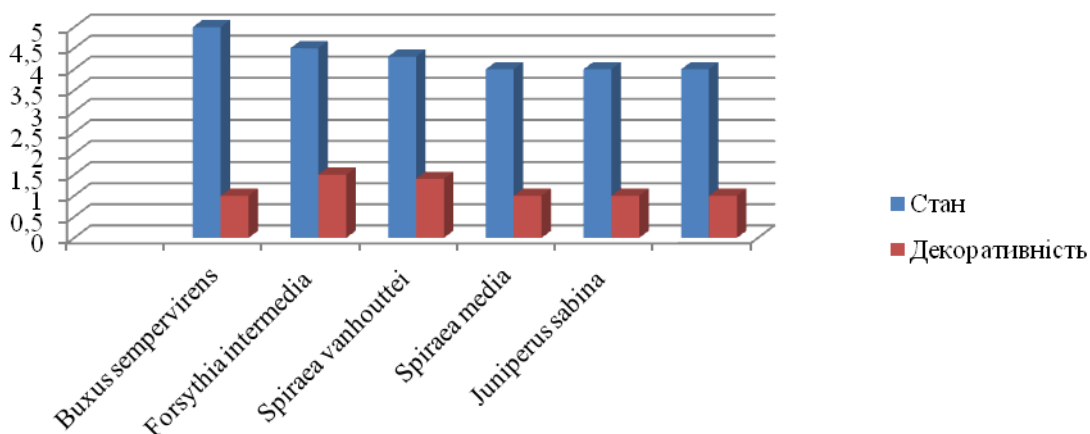
Рис. 3. Структура кущових і витких рослин у насадженнях сельбищної зони м. Українка, %

Відмінний стан і найвища декоративність характерні для *Acer saccharinum* (рис. 4). Проміжний стан між добрим і відмінним займають *Tilia cordata* і *Picea pungens*. Добрий стан і висока декоративність характерні для *Acer platanoides*, *Tilia platyphillos*, *Thuja occidentalis*. Найгірший стан (задовільний) і низьку декоративність мають дерева *Populus pyramidalis*, що пояснюється його зростанням у вуличних рядових насадженнях та їх віком.

Рис. 4. Середній бал стану і декоративності деревних видів у насадженнях сельбищної зони м. Українка

Серед кущових видів кращий стан і вища декоративність характерні для *Buxus sempervirens* (рис .5).

Рис. 5. Середній бал стану і декоративності кущових видів та ліан у насадженнях сельбищної зони м. Українка

Живоплоти з *Buxus sempervirens* – молоді (трирічні) посадки, на відміну від десяти-двадцятирічних посадок інших видів. Добрий стан і високу декоративність має і єдина аборигенна ліана в озелененні міста – *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.

Висновки

В озелененні сельбищної зони м. Українка переважають дерева, кількість кущових рослин у чотири рази менша.

Асортимент деревних насаджень міста представлений 21 деревним, 5 кущовими видами і 1 видом ліан. З них 41 % – аборигенні види, на які припадає 49 % загальної кількості рослин.

Переважаючими деревними видами є *Acer saccharinum*, *Pinus sylvestris*, *Populus pyramidalis*, *Betula pendula*, *Aesculus hippocastanea*, *Tilia platyphillos* та *Acer platanoides*, кількість яких становить 80,5 % від загальної кількості деревних рослин. До видів з дуже високою часткою участі належать *Acer saccharinum*, *Pinus sylvestris*, *Populus pyramidalis*, *Betula pendula*; з високою часткою участі – *Aesculus hippocastanea*, *Tilia platyphillos* та *Acer platanoides*. Середньозважений клас довговічності деревних видів – другий.

Відмінний стан і найвища декоративність характерні для дерев *Acer saccharinum*. Проміжний стан між добрим і відмінним займають *Tilia cordata* і *Picea pungens*. Найгірший стан і низьку декоративність мають дерева *Populus pyramidalis*, що пояснюється їх зростанням у вуличних рядових насадженнях та їх віком.

На міській території виявлено п'ять видів кущових рослин, з яких лише один (*Juniperus sabina*) хвойний аборигенний вид. Переважають живоплоти із *Spiraea vanhouttei*. Всі кущові рослини мають добрий стан і високу декоративність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зібцева О. В. Характеристика системи озеленення міста Українка / О. В. Зібцева, А. Д. Захаров [Електронний ресурс]. – К.: НУБіП-2013 липень № 2 (38). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Nd/2013_2/13zov.pdf.
2. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. – Режим доступу: http://www.gov.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=766084&base=1
3. Казанцев П. А. Жизненное состояние и декоративность деревьев в городских насаждениях г. Тюмени [Електронний ресурс] / П. А.Казанцев,

М. Н. Казанцева. – Режим доступу: http://science-bsea.narod.ru/2009/les_komp_2009/kazancev_jiznen.htm

4. Кузнецов С. І. Екологічні передумови оптимізації вуличних насаджень Києва / [С. І. Кузнецов, Ф. М. Левон, В. Ф. Пилипчук, М. І. Шумик] // Питання біоіндикації та екології. – Запоріжжя: ЗДУ, 1998. – Вип. 3. – С. 57–64.

5. Якушина Э. И. Древесные растения в озеленении Москвы / Э. И. Якушина. – М.: Наука, 1982. – 158 с.

АССОРТИМЕНТ НАСАЖДЕНИЙ МАЛОГО ГОРОДА УКРАИНКА

О. В. Зибцева, А. Д. Захаров

*Изучен ассортимент зеленых насаждений селитебной зоны г. Украинка Киевской области. Установлено, что преобладающими древесными видами являются *Acer saccharinum* L., *Pinus sylvestris* L., *Populus pyramidalis* Borkh., *Betula pendula* Roth. и *Aesculus hippocastanum* L., на которые приходится более 80 % древесных насаждений города. Определено их состояние и декоративность. В насаждениях представлены пять видов кустарников, среди которых преобладает *Spiraea vanhouttei* Zab.*

Ключевые слова: *насаждения, древесные виды, состояние, декоративность*

ASSORTMENT OF PLANTATIONS OF SMALL TOWN UKRAINKA

O. V. Zibtseva, A .D. Zakharov

*Investigation of range of species presented in the areas of residential green spaces around Ukrainka town in Kyiv region has been conducted. As a result, it has been determined that dominant tree species are *Acer saccharinum* L., *Pinus sylvestris* L., *Populus pyramidalis* Borkh., *Betula pendula* Roth. and *Aesculus hippocastanum* L., which account for over 80% of all tree plantations in the town. Their present condition and ornamental state were assessed. Among the plantations, there are five types of shrubs, 68% of which are represented by *Spiraea vanhouttei* Zab.*

Key words: *plantations, tree species, condition, ornamental state*